

Nr 273.

Av herr Sundberg m. fl., om anslag till undersökning av *Muddus nationalpark*.

I underdånig skrivelse den 26 augusti 1944 har vetenskapsakademien — med överlämnande av en från akademiens naturskyddskommitté inkommen framställning — hemställt, att statsbidraget till akademien för förvaltning av nationalparker och naturskyddsärenden måtte för budgetåret 1945/46 upptagas med ett — vid jämförelse med storleken av motsvarande anslag för innevarande budgetår — med 42 000 kronor förhöjt belopp eller 53 800 kronor. I statsverkspropositionen, nionde huvudtiteln, punkt 240: »Bidrag till vetenskapsakademien för förvaltning av nationalparker och naturskyddsärenden», har föredragande departementschefen förordat en uppräknig av anslaget med endast 2 000 kronor till 13 800 kronor. Genom denna höjning är naturskyddskommitténs behov av sekreterararvode avsett att kunna tillgodoses.

Av den av vetenskapsakademien föreslagna totala ökningen av anslaget hänför sig större delen eller 32 650 kronor till vård och undersökning av den genom medgivande av 1942 års riksdag avsatta *Muddus nationalpark* i Norrbottens län enligt följande specifikation:

bevakning och skyddsåtgärder:	förhöjning med kronor	
arvode åt tillsyningsman (4 800—1 000 =)	3 800	
extra bevakningsbiträde, 2 vaktkojor och 2 båtar (900 + 4 000 + 700 =)	5 600	9 400
gränsdragning och gränsutmärkning		3 500
naturhistoriska undersökningar och kartering		19 750
	Summa kronor	32 650

För de olika behoven redogöres härefter var för sig.

Bevakning och diverse skyddsåtgärder. — I sina anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 ansåg sig vetenskapsakademien bära påyrka omedelbara åtgärder för åstadkommande av effektiv bevakning av *Muddus nationalpark*. För anställande av fast tillsyningsman beräknades ett belopp av 4 800 kronor bli erforderligt och för bevakningsbiträde under 3 månader ett belopp av 900 kronor. För bevakning av denna nationalpark anvisades emellertid allt som allt blott ett bidrag av 1 000 kronor. Akademien upprepade följande år sitt förslag med samma resultat. Även för budgetåret

1945/46 torde denna post enligt statsverkspropositionen få kvarstå oförändrad.

Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté har i detta sammanhang bl. a. anfört följande:

I motsats till de tidigare avsatta större norrländska reservaten består denna ca 49 000 hektar omfattande nationalpark till 60 % av skogsmark, där fara för skogseld såväl genom åsknedslag som särskilt genom vårdlöshet från besökares sida ständigt föreligger. Närheten till Porjus samhälle och tillkomsten av den intill nationalparkens norra gräns löpande allmänna vägen Porjus—Gällivare medföra risk icke blott för otillåtet skogsfång och dylikt utan dessutom för allt oftare återkommande besök av sådana mindre nogräknade element, om vilka man vet, att de redan förut brukat tidvis uppehålla sig inom området för att där bedriva olaga jakt och fiske. Under senaste åren gjorda erfarenheter visa, att farhågorna i detta avseende varit synnerligen befogade. Vidare torde lapparnas skogsavverkning tarva övervakning till förhindrande av att den bedrivs i onödigt stor omfattning och på ett för nationalparken alltför skadligt sätt. Överhuvud måste i detta fall med hänsyn till bevakningstraktens läge i närheten av ett samhälle, dess betydande storlek och speciella naturförhållanden, mycket stora krav ställas på vakthållningen och den allmänna tillsynen, därest ej syftet med nationalparkens avsättande skall i olika hänseenden och särskilt beträffande djurlivet allvarligt äventyras. En omfattande och viktig uppgift i detta sammanhang utgör även utmärkningen av nationalparkens gränser och dess underhåll för framtiden.

För anordnande av bevakning och tillsyn i övrigt av Muddus nationalpark erfordras först och främst, att en tillsyningsman med goda kvalifikationer, ävensom åtnjutande polismans skydd och befogenhet, anställs samt att denna tillförsäkras löneförmåner svarande mot tjänstens beskaffenhet. Att äga tillgång till en i denna egenskap vid nationalparken fast knuten, duglig och omdömesgill person skulle bliva av vikt även i samband med kommande undersökningar över naturförhållandena i nationalparken och därmed för dess utnyttjande i skogsforskningens tjänst. Tillsyningsmannen bör sålunda vara skickad att på olika sätt biträda vid dessa undersökningars utförande samt kunna anförtros att vid behov kontinuerligt verkställa enklare observationer och registrering av önskade data.

Enär de kvalifikationer, som sålunda böra krävas av den fast anställde tillsyningsmannen, närmast torde vara jämförliga med en kronojägars, har kommittén ansett, att denne borde tillerkännas åtminstone samma löneförmåner, som åtnjutes av en extra ordinarie dylik tjänsteman och sålunda ej placeras lägre än i lönegrad 7 av löneplan Eo. I förslaget till riksdagspetita för nästföregående budgetår uppgåvos dessa löneförmåner i de dyrortsgrupper, G resp. H, till vilka Porjus och Gällivare höra, till samman-

lagt kr. 4 793:40 resp. 4 934:80. Om förhållandena å G-ort tagas till utgångspunkt, skulle alltså för avlöning åt tillsyningsmannen under första anställningsåret åtgå ett belopp av i runt tal 4 800 kronor. Förutom nämnda löneförmåner åtnjuter en extraordinarie kronojägare i viss utsträckning traktamente vid förrättningar. Dyligt är dock icke avsett att utgå till tillsyningsmannen vid nationalparken.

Förutom en till nationalparken fast knuten tillsyningsman är det nödvändigt, att en extra bevakare kan anställas såsom dennes tillfälliga biträde för tjänstgöring under de tider av året, då vakthållningen är särskilt krävande och förenad med icke obetydliga personliga risker. Detta gäller tiden för ripjakten på sista vinterföret om våren, älgjakttiden på hösten och i övrigt särskilt sommartiden, tillsammans minst 3 månader. Med en dagspenning av 10 kronor — alltså ungefär samma som en skogshuggare — skulle för detta ändamål åtgå ett årligt belopp av 900 kronor.

Kommittén kan icke underlåta att här kraftigt understryka vådan av att uppskjuta inrättandet av permanent och kontinuerlig bevakning för Muddus nationalpark. Nationalparken synes nämligen av vissa befolkningselement närmast betraktas som ett ingen mans land, där brott mot gällande lag kan begås utan nämnvärd risk för upptäckt och beivran. Detta tillstånd måste med det allra snaraste bringas att upphöra. Medlet härför är att bevakningen blir tillräckligt effektiv.

För detta ändamål har det även visat sig nödvändigt att låta uppföra minst två vaktkojor av torvkojetyper inom nationalparken, av vilka en är avsedd att placeras i dennas centrala del vid sjön Muddusjaure och den andra i den eljest svårtillgängliga södra delen av nationalparken. Utan sådana stödjepunkter kan bevakningen på grund av de stora avstånden och de besvärliga terrängförhållandena ej utövas i den omfattning, som obetingat erfordras för stävjande av olaga jakt och fiske. Enligt inhämtad uppgift draga dylika kojor av Munksunds aktiebolags tillverkning med utkörning och montering en kostnad av 2 000 kronor pr styck, för två kojor alltså tillhoppa 4 000 kronor. Slutligen böra minst två båtar finnas tillgängliga inom nationalparken. De beräknas kosta tillsammans 700 kronor. Kojorna och båtarna äro nödvändiga som baser resp. hjälpmedel för kommande undersökningar av nationalparken.

För bevakning och tillsyn av Muddus nationalpark erfordras sålunda under budgetåret 1945/46 enligt kommitténs beräkningar ett sammanlagt anslagsbelopp av $(4\ 800 + 900 + 4\ 000 + 700 =)$ 10 400 kronor.»

Domänstyrelsen, som granskat vetenskapsakademiens förslag, har förklarat sig biträda detsamma.

Gränsdragning och gränsutmärkning. — Härom har vetenskapsakademien genom sin naturskyddskommitté anfört följande:

»Förutom att en tillfredsställande bevakning anordnas, är det beträffande

Muddus nationalpark, såsom de föregående åren framhållits, med hänsyn till dennas belägenhet och karaktär angeläget, att gränsdragning och gränsutmärkning kunna ske utan alltför stort dröjsmål. Kommitténs förslag härutinnan för budgetåret 1943/44 hade följande lydelse:

'Gränsdragningen sker snarast möjligt, linjerna uppgås med kompass; stakning, som innebär stora kostnader, undvikas så långt möjligt. Där gränsen går genom skogsmark, upphugges 3—5 meter breda kalgator, varvid bredden räknas mellan stammarna. Sådana kalgator torde erfordras utefter en sammanlagd sträcka av ca 2,5 mil. Upphuggning sker med samma bredd på vardera sidan gränslinjen, då gränsdragningen gäller nationalpark mot kronopark. I brytningspunkter, vid vägar, stigar o. s. v. uppsättas vid basen brända träpålar av 2 meters höjd och minst 25 cm:s diameter. Likadana pålar uppsättas med 250 meters mellanrum, där gränsen löper över öppna myrar. Härtill användes virke, som uppstår vid huggningen av kalgator. På kalfjällspartier ersätts pålarna med rösen.'

'Kostnaderna beräknas uppgå till 5 000 kronor, i vilket belopp ingår reseersättning till naturskyddskommitténs särskilda representant.'

'Sedermera målas kantträd resp. pålar utefter gränslinjens hela längd, förslagsvis med blågult band och vita kronor. Med hänsyn till att under för närvarande exceptionella förhållanden fullgod materiel till rimligt pris ej torde kunna erhållas, bör denna del av gränsutmärkningen tills vidare anstå.'

Under återopande av denna i samråd med domänstyrelsen verkställda utredning hemställde vetenskapsakademien om ett statsanslag av 5 000 kronor för att bekosta gränsdragning och gränsutmärkning beträffande Muddus nationalpark.

I bilagan till 1943 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, uttalade statsrådet och chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet i anledning av akademiens sistnämnda framställning, att gränserna för nationalparken givetvis borde tydligt utmärkas på marken, varför en medelsanvisning av 500 kronor förordades. Detta belopp anvisades sedermera av riksdagen för ändamålet. Samma belopp har beviljats för budgetåret 1944/45.

Av skäl, som redan anförts i samband med behandlingen av frågan om anordnandet av bevakning av nationalparken, anser kommittén det emellertid vara av stor vikt, att gränsdragningen och gränsutmärkningen i den närmast avsedda omfattningen genomföres snarast möjligt. Med frånräknande av de för budgetåren 1943/44 och 1944/45 beviljade beloppen erfordras för det angivna ändamålet enligt den i samråd med domänstyrelsen verkställda kalkylen ett anslag av 4 000 kronor.»

Domänstyrelsen, som granskat vetenskapsakademiens förevarande förslag, har förklarat sig biträda detsamma.

För budgetåret 1945/46 synes emellertid, såsom tidigare, blott ett anslag av 500 kronor vara avsett att utgå för detta ändamål.

Enligt uppgift har vetenskapsakademiens naturskyddskommitté uppskjutit ianspråktagandet av hittills för gränsdragning och gränsutmärkning

anvisade anslagsbelopp i förhoppning om att tillräckliga medel för budgetåret 1945/46 skulle ställas till förfogande och de närmast nödvändiga arbetena kunna utföras i ett sammanhang. Kommittén ställes nu inför nödvändigheten att förbruka tillgängliga medel, ehuru dessa endast kunna förslå för utmärkning av en del av gränsen för nationalparken. Då arbetets uppdelning på flera somrar måste ställa sig oekonomiskt och gränsdragningen och gränsutmärkningen äro nödvändiga med hänsyn till bevakningens effektiva upprätthållande, synes det av vetenskapsakademien nu äskade tilläggsanslaget böra i sin helhet beviljas. Som förhållandena alltjämt äro, kan en laglydig medborgare omedvetet kränka de lagbestämmelser, som gälla för vistelse inom nationalparken, och icke ens iakttagna uppenbara och avsiktliga överträdelser av dessa bestämmelser torde kunna för närvarande vare sig lagföras eller på annat sätt beivras.

Vetenskapliga undersökningar. — Härom anför vetenskapsakademien genom sin naturskyddskommitté följande;

»Enligt Kungl. Maj:ts nådiga reglemente den 22 december 1911 rörande förvaltning av nationalparkerna kan det sägas åligga vetenskapsakademien att föranstalta om vetenskaplig undersökning och kartläggning av nationalparkerna. Av brist på medel har denna verksamhet hittills blott kunnat bedrivas i tämligen begränsad skala, och under de senaste åren ha särskilda anslag för sådant ändamål av hänsyn till det statsfinansiella läget ej ens ifrågasatts av kommittén. Emellertid kan denna återhållsamhet i längden icke anses försvarlig ur naturskyddets synpunkt. De i stort sett orörda naturens verkstäder, som nationalparkerna mestadels representera, erhålla sitt egentliga värde först i den mån deras olika naturtyper kunna bli föremål för ingående och i vissa fall kontinuerliga observationer särskilt beträffande växt- och djurvärlden.

Sedan trakterna kring Muddusälven och dess tillflöden år 1942 avsattes som nationalpark och därigenom ett nära 5 kvadratmil stort vildmarksområde — med övre Norrlands viktigaste naturtyper inom skogslandet väl företrädda — blev bevarat för framtiden, har kommittén ansett det synnerligen önskvärt att så snart som möjligt få till stånd sådana grundläggande naturhistoriska och särskilt skogsbiologiska undersökningar och beskrivningar, vilka kunde ge en översiktlig bild av nationalparkens utseende vid tiden för dess avsättande och tjäna såsom grundval för framtida undersökningar. Att åtgärder i detta hänseende ej redan vidtagits av kommittén, sammanhänger med att den velat till en början koncentrera sig på uppgiften att söka ordna permanent och kontinuerlig bevakning av samt gränsdragning och gränsutmärkning för denna nationalpark (jfr ovan). Kommittén hälsar emellertid med stor tillfredsställelse det initiativ ifråga om undersökningar av naturförhållanden inom densamma, som nyligen tagits av styrelsen för Fonden för skogsvetenskaplig forskning i Stockholm.

Efter förhandlingar med representanter för ett flertal intresserade institutioner jämte naturskyddskommittén uppdrogs därvid åt docenten vid Uppsala universitet T. Arnborg att efter samråd med specialister utarbeta en plan för dessa undersökningar och beräkna kostnaderna för densamma. Av docenten Arnborgs skrivelse till fondens styrelse den 5 maj 1944 framgår följande. Undersökningarna äro avsedda att omfatta (1) skogstaxeringar av hela området samt beståndsundersökningar inom vissa provytor, (2) kartering och indelning av icke karterade eller indelade områden ävensom eventuellt flygfotografering av hela nationalparken, vidare (3) växtbiologiska m. fl. undersökningar samt slutligen (4) undersökningar över rötors förekomst och skogsentomologiska undersökningar.

Den skogliga taxeringen av nationalparken, som beräknats draga en kostnad av 15 000 kronor, torde kunna upptagas i Riksskogstaxeringens arbetsprogram och föranleder därför intet anslagsäskande i detta sammanhang. Utöver denna taxering torde Statens skogsförsöksanstalt inom ramen för sin verksamhet kunna utlägga och undersöka ett antal större provytor.

Beträffande karteringarna, för vilka särskilt anslag erfordras, har docenten vid Skogshögskolan B. Eklund beräknat kostnaderna för nyindelning av de 25 300 hektar, som icke tidigare indelats, samt för översyn av äldre kartor och för uppgörande av en översiktskarta till följande belopp:

Stommätning	900:—	
nyindelning: 400 m:s linjeavstånd, linjesträcka 650 km (vid en dagsverksprestation av 8 km/dag åtgå ca 85 arbetsdagar eller 100 veckodagar eller 14 arbets- veckor):		
lagledare: lön 450 kr./mån.	1 500:—	
traktamente, 100 dag. à kr. 12:50	1 250:—	
resor	200:—	
hantlangare, 3 st. under 100 dag.	3 600:—	
instrument m. m.	250:—	6 800:—
bearbetning av material	900:—	
renritning etc.	600:—	
kontroll	550:—	2 050:—
översyn av äldre kartor	1 500:—	
översiktskarta över bestånds- och skogstyper	1 000:—	
		<hr/>
	Summa kronor	12 250:—

I fråga om de växtbiologiska m. fl. undersökningarna äro fältarbetena avsedda att utföras under åren 1944 och 1945 och att omfatta huvudsakligen skogsbiologiska studier av nationalparkens orörda gran- och tallskogar med bl. a. noggranna analyser och karteringar av ett antal fasta provytor med särskilda hänsyn till trädskikt, markvegetation och mark samt skogens föryngring. Dessa undersökningar skola vidare omfatta lågfjällen, myrarna, sjöarna och klyftdalarna. Härtill komma undersökningar av områdets geologi, topografi och djurliv samt rörande lapparnas inflytande på natur-

förhållandena. Efter sammanställning av resultaten av dessa undersökningar skall en allsidig naturbeskrivning av nationalparken utarbetas. Kostnaderna för dessa undersökningar, som skola omhänderhavas av 12 vetenskapsmän i deras egenskap av specialister på olika områden, ha beräknats sålunda:

Fältarbeten:

rekognoscering år 1943	880:—	
resor och utrustning år 1944	1 750:—	
traktamenten och arvoden år 1944	3 400:—	
resor och utrustning år 1945	950:—	
traktamenten och arvoden år 1945	2 500:—	8 600:—
bearbetning åren 1944—1947	6 200:—	
film och kopior	300:—	
kartor och provburkar m. m.	70:—	
hantlangare och bärare	450:—	
		Summa kronor 16 500:—

Vidare har det synts synnerligen önskvärt att en förberedande undersökning över rötorna redan nu kunde komma till stånd, isynnerhet som en dylik icke tidigare utförts i orörda skogar. Härför har beräknats en kostnad av 4 000 kronor.

Slutligen erfordras en rekognoscerande undersökning av humustäckets djurliv och trädens skadeinsekter, vilken beräknas draga en kostnad av 3 000 kronor. De sistnämnda bägge undersökningarna äro avsedda att utföras år 1945.

Kostnaderna för en allsidig och grundläggande naturhistorisk undersökning av Muddus nationalpark enligt den uppgjorda planen skulle sålunda uppgå till följande belopp:

indelning och kartering	12 250:—
växtbiologiska m. fl. undersökningar	16 500:—
undersökning av rötorna	4 000:—
skogsentomologiska undersökningar	3 000:—
	Summa kronor 35 750:—

Styrelsen för Fonden för skogsvetenskaplig forskning, som i förskott redan utanordnat 880 kronor för rekognosceringen år 1943 och 5 700 kronor för fältarbeten under år 1944 beträffande de växtbiologiska undersökningarna eller tillhoppa 6 580 kronor, har förbundit sig att för genomförande i dess helhet av dessa undersökningsplaner bidra med ett anslag av allt som allt 16 000 kronor, under förutsättning, (1) att vetenskapsakademien ville stödja företaget genom att för budgetåret 1945/46 äska ett anslag av 19 750 kronor för täckande av kostnaderna för vissa delar av undersökningarna och bearbetningen ävensom ett anslag av 4 700 kronor (se ovan) för inköp, utforsling och uppförande av tvenne vaktkojor jämte inköp av tvenne båtar — allt erforderligt för att undersökningarna utan dröjsmål skola kunna på

tillfredsställande sätt genomföras — samt (2) att riksskogstaxeringen åtog sig att med ett belopp av 15 000 kronor bestrida kostnaden för den skogliga taxeringen av nationalparken.

Domänstyrelsen, som granskat vetenskapsakademiens förslag även i denna del, har förklarat sig biträda detsamma och anse det äskade anslaget av behovet påkallat för anställande utan uppskov av de undersökningar, särskilt beträffande växt- och djurvärlden, som böra komma till utförande. Dessutom har förslaget varmt tillstyrkts såväl av styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt som av styrelsen för Fonden för skogsvetenskaplig forskning.

Vetenskapsakademiens förslag går ut på att genom de planerade undersökningarna ge en allmän orienterande överblick över naturförhållandena inom Muddus nationalpark. En sådan överblick kan emellertid ej erhållas med mindre än att åtskilliga specialundersökningar utföras. För arbetet står nu en organiserad skara företrädesvis yngre naturforskare med docenten vid Uppsala universitet T. Arnborg i spetsen till förfogande, vilka äro specialister på de olika naturforskningens områden, som här ifrågakomma. Genom anslag från fonden för skogsvetenskaplig forskning blev det möjligt att redan förliden sommar igångsätta dessa undersökningar. Om nu anslag av statsmedel för deras fullföljande ej kan påräknas, föreligger mycket stor risk för att de måste definitivt avbrytas. Därigenom skulle det tillfälle, som uppstått för den skogliga forskningen i landet att redan nu nyttiggöra denna utomordentligt värdefulla och intressanta nationalpark, gå till spillo. Synnerligen ovisst är, om de nu på de speciella problemen beträffande Muddus nationalpark inarbetade specialisterna framdeles kunna vara att påräkna för ett nytt företag av sådan art och omfattning. Man bör besinna att det med hänsyn till såväl den tid, som åtgår för undersökning och bearbetning, som den blygsamma ersättningen i regel innebär för var och en och icke minst för ledaren en så betydande uppoffring att åtaga sig dylika uppdrag, att detta blott undantagsvis kan ifrågakomma. I anseende till den mycket stora praktiska och vetenskapliga betydelse, som den planerade undersökningen av Muddus nationalpark tillmättes av sakkunniga myndigheter, synes det vara synnerligen angeläget att fullföljandet av densamma nu säkerställes genom anvisande av det av vetenskapsakademien äskade anslaget. Med hänsyn till det statsfinansiella läget synes emellertid anslaget för bevakning och skyddsåtgärder kr. 9 400 för året böra utgå.

På grund av vad i det föregående anförts få vi sålunda hemställa,

att riksdagen måtte besluta att — för möjliggörande av undersökning av Muddus nationalpark i ovan angivna omfattning — å nionde huvudtiteln, punkt 240: Bidrag till vetenskapsakademien för förvaltning av nationalparker och

naturskyddsärenden för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag — utöver det i statsverkspropositionen föreslagna — av 23 200 kronor att disponeras av vetenskapsakademien på följande sätt, nämligen

för gränsdragning och gränsutmärkning . .	kronor	3 500
samt för naturhistoriska undersökningar		
och kartering	»	19 700

Stockholm den 23 januari 1945.

<i>Carl Sundberg.</i>	<i>Ragnar Bergh.</i>	<i>C. Fr. Carlström.</i>
<i>Fredrik Ström.</i>	<i>Emil Petersson.</i>	<i>P. J. Näslund.</i>
<i>Lennart Bondeson.</i>	<i>Gust. E. Andersson.</i>	<i>Rickard Lindström.</i>
<i>Joh. Friggeråker.</i>	<i>Å. Holmbäck.</i>	<i>Arthur Heiding.</i>
<i>Axel Mannerskantz.</i>	<i>Helge Bäcklund.</i>	<i>H. Sten.</i>